

CÂTEVA ASPECTE PRIVITOARE LA TRATAMENTUL DENTALELOR ÎN DACOROMÂNA ACTUALĂ

Studiul de față reprezintă o aplicație pe baza unor anchete efectuate după anul 2010 în peste 60 de puncte de anchetă din dacoromână, incluse într-un corpus de texte dialectale editat de subsemnatul, publicat în 2014 (Guia 2014, p. 163–382)¹. În unele zone, consoanele dentale își modifică locul de articulare, devenind palatale sau durificându-se (determinând, astfel, velarizarea vocalelor următoare); în altele își modifică atât locul de articulare, palatalizându-se, cât și modul de articulare, trecând din categoria oclusivelor în cea a africatelor.

1. Palatalizarea dentalelor

Oclusivele dentale *t*, *d*, *n* (parțial și *l*, *r*) urmate de vocalele anterioare *e*, *i* și de diftongul *ea* sunt palatalizate² în toate graiurile crișene (cu excepția celui din Oaș), în cele ardelenesti, dar și în nord-vestul Moldovei și în Bucovina. Astfel, în partea de vest și de nord a teritoriului lingvistic dacoromân, sub influența unui iot următor, consoanele dentale se palatalizează în diferite stadii, fenomenul fiind specific dacoromânei și necunoscut dialectelor sud-dunărene. Acest lucru ne îndreptățește să afirmăm că, cel puțin în prima perioadă a românei comune, palatalizarea dentalelor nu era un fenomen relevant.

Palatalizarea dentalelor în vestul și în nordul țării a fost considerată fie ca influență slavă, fiind pusă în legătură cu modul în care slavii rosteau consoanele urmate de iot (întrucât deprinderea de a muia dentalele *t*, *d* a fost învățată de români de la slavii cu care au conviețuit, în trecut, în Transilvania) (Petrovici 1942), fie ca influență maghiară (fiind corelată cu asemănarea dintre sunetele *t'*, *d'* din graiurile dacoromâne și sunetele maghiare notate prin *ty*, *gy*) (Pătruț 1953), păreri asumate parțial de Alexandru Rosetti (1955), care consideră că influența maghiară poate fi luată în considerație doar pentru Transilvania (Crișana și Maramureș), dar nu și pentru Banat (unde fenomenul este mai vechi și generalizat), lingvistul bucureștean conchizând că fenomenul palatalizării dentalelor este dezvoltat în dacoromână datorită unei tendințe de palatalizare, provenită din slavă, întărit în Ardeal prin influența

¹ În acest sens, exemplificările se vor face cu precizarea județului, a localității în care s-au efectuat anchetele și a numărului textului în cadrul corpusului menționat.

² Palatalizarea dentalelor constă în deplasarea locului lor de articulare înspre regiunea palatală. Aria fenomenului este destul de largă, cuprinzând, pe lângă Crișana și graiurile ardelenesti, nordul Moldovei și subdialectul maramureșean.

maghiară (Ionescu-Ruxăndoiu 1977). După Victor Iancu, palatalizarea dentalelor *t*, *d*, *n* ar fi apărut întâi în Banat, de unde s-ar fi extins treptat asupra Crișanei, Maramureșului și părții nordice a Transilvaniei (Iancu 1975)³.

Spre deosebire de celelalte subdialecte, în Muntenia și în graiurile din sud-estul Transilvaniei, ca și în limba literară, consoanele dentale *t*, *d*, *n* nu se palatalizează când sunt urmate de vocalele palatale *e* și *i*: *frate*, *dinte*, *bade*. Palatalizarea dentalelor este un fenomen consemnat, în textele analizate, în special în aria nordică, în graiurile ardelenesti de nord-est (BN), de nord-vest (SM) și de sud-vest (AB) și în graiurile bănățene, fenomenul fiind extins și în câteva puncte din nordul Moldovei și în Bucovina⁴.

Oferim selectiv câteva exemple din corpusul nostru, relevante în acest sens. În acest corpus, muierea dentalei *t* se înregistrează în special în graiurile ardelenesti, crișene și din Hunedoara, dar apare sporadic și în partea de nord a Moldovei, în județul Iași: *împárt'e* (AB, Vințu, 1), *pregăt'êșt'e* (AB, Vințu, 5), *scô't'e* (AB, Vințu, 7), *bočeșt'e*, *părint'e* (BC, Asău, 1); *gălúșt'e* (BN, Ilva, 1), *răsucêșt'e*, *numêșt'e* (BN, Ilva, 3), *mînt'e*, *ferêșt'e*, *naiñt'á*, *să-l jêrt'e* (BN, Ilva, 4), *scô't'e*, *opriêșt'e* (HD, Dealul Babii, 1), *cosășt'e*, *clăd'êșt'e*, *stăt'êi* (HD, Dealul Babii, 3), *pețêșt'e* (HD, Dealul Babii, 4), *șápt'e* (HD, Dealul Babii, 5), *cít'eva*, *cuvînt'e* (HD, Petrila, 3), *nópt'ě* (SM, Odoreu, 1), *d'esh'áptă*, *prét'in*, *pôt'ě*, *t'îne* (SM, Odoreu, 2), *pregăt'ê* (SM, Odoreu, 7), *pôt'e* (IS, Răchiteni, 4).

Aceeași situație o întâlnim și în cazul palatalizării dentalei sonore *d*: *láda d'ê* zêstre (AB, Vințu, 2); *d'e* porc, *blíd'ê* (BN, Ilva, 1), *tăđ'auúna* (BN, Ilva, 2), *d'êșpică* (BN, Ilva, 3), *d'e* piátră (HD, Dealul Babii, 1), *clăd'êșt'e* (HD, Dealul Babii, 3), *d'epînd'e* (HD, Dealul Babii, 4), *d'e* vítă (HD, Petrila, 1), *d'i* la mín'ě (SM, Odoreu, 1), *d'esh'áptă*, *gînd'êști* (SM, Odoreu, 2), *să gînd'ě* (SM, Odoreu, 7), *băđ'îj'ě* „om trecut de 70 de ani”, *țujică d'e* prúni (SV, Vicovu de Jos).

Nazala dentală își modifică locul de articulare în graiurile ardelenesti, în Crișana și în Banat, fenomenul fiind consemnat și în graiurile din Bucovina, dar și izolat în sudul Moldovei, într-un punct din județul Galați: *púñe* (AB, Vințu, 4), *viñerl* (AB, Vințu, 5), *lémnilê* (AB, Vințu, 7), *puñém*, *cárne*, *slánină* (BN, Ilva, 1), *șînevá*, *lémñe*, *iártă-ñe* (BN, Ilva, 2), *alúñe*, *șuocáñe* (BN, Ilva, 4), *Dumñezău* (BN, Ilva, 4), *cárñe*, *hájñe* (BN, Ilva, 5), *d'iminiáta* (CV, Zăbala, 2, 3), *púñe* (HD, Dealul Babii, 2, 3), *viñe* (HD, Dealul Babii, 4), *Dómñě*, *míně*, *uo viñút* (SM, Odoreu, 1),

³ De fapt, în texte din limba veche palatalizarea dentalelor are multe atestări în zona Banat–Hunedoara, fiind mai puțin ilustrată în textele din nordul Transilvaniei, dentalele muiate alternând cu cele nealterate (Iancu 1975, p. 46).

⁴ În general, în Moldova, dentalele *t*, *d*, *n* urmate de vocalele anterioare *e* și *i* și de diftongul *ea* se păstrează intacte, nealterându-se decât sporadic în unele puncte din nord-vestul Moldovei, unde s-au înregistrat forme precum: *dînt'e*, *frá't'e*, *d'es*, *cunuñji*.

rămîhě (SM, Odoreu, 7), *pîhne* (SV, Vicovu de Sus, 1), *spuîhě* (SV, Frătăuții Noi, 5), *Dumîhezău* (SV, Broșteni, 3), *cărîna*, *d'imiîhăța* (SV, Vicovu de Jos); izolat, palatalizarea dentalei *n* este consemnată și în partea de sud a Moldovei: am *duorînit* (GL, Matca, 3);

Cele câteva exemple de palatalizare a dentalei *l* le avem din zona Hunedoarei: *lémîne* (HD, Dealu Babii, 1), *le pun* (HD, Dealul Babii, 4), *flúierile* (HD, Petrița, 1).

Oclusivile dentale *t* și *d* se palatalizează în stadii diferite în regiunile sus amintite, grupând, pe de o parte, graiurile din Crișana cu cele din Maramureș, de cealaltă parte, graiul din Banat (unde palatalizarea dentalelor este mai avansată decât în aria delimitată anterior).

2. Africativizarea oclusivelor dentale *t*, *d*

Palatalizarea oclusivelor dentale *t* și *d* a determinat apariția unei serii de africcate secundare în sistemele consonantice ale graiurilor din sud-vestul și nord-estul Transilvaniei. Fenomen general și consecvent în graiurile bănățene⁵ (consemnat și în aria extrem sudică a Crișanei, în unele localități din nord-vestul Olteniei, dar și în nord-estul Transilvaniei), palatalizarea dentalelor *t* și *d* (când sunt urmate de o vocală anterioară sau iot) și modificarea modului de articulare (din ocluse în africcate) apare și în alte zone izolate din partea de nord a Moldovei: *juócî* (IS, Răchiteni, 1, 3), *stăcîvi* (IS, Răchiteni, 2), *puácî* (IS, Răchiteni, 3), *șcîu*, *hîrcîji* (NT, Farcașa, 1), *nîșcî* (NT, Farcașa, 3), *șcăzâ* „ștează”, *fuăr_cî* (NT, Farcașa, 5), *drúșcî*, *stăcêu* (SV, Fântâna Mare, 2); *gî* urmă, *gî* țasút (IS, Răchiteni, 1, 2), *gîzâba* (IS, Răchiteni, 4), *gî* sâ rasuná (NT, Farcașa, 3), *gî zîlî*, *nî dagá* „dădea” (NT, Farcașa, 5), *șăptîzâș gî anî*, *gî um_fiel* (SV, Fântâna Mare, 1), *gî sîñzi*, *gî uóuâ* (SV, Rădășeni, 3).

Semnalăm africativizarea dentalelor *t*, *d* + *e*, *i* > *č*, *g*⁶ și în câteva puncte din Bucovina⁷. În acest sens, s-au înregistrat atât fonetismul africativizat în stadiu final, cât și fonetisme intermediare între oclusiva dentală și africata prepalatală: *coséșcî* (pentru *coșește*), (săptămâna) *păcîmilor*, *să pregăcêște* (SV, Vicovu de Jos); *cočéț* (pentru *coteț*), *fráci-mîu*, *láp_cê*, *șăp_cî*, *să șcîm*; *cît'codátă*, *înăjînt'cî*, *láp't'cî*, *mult'cî*, *preparát'cî*, *prijét'cînî*, *tăt'cî*, *trimét'cî*, *șt'cîj* (SV, Mănăstirea Humorului); *curéc*, *uucêș*, *číșcâ*, *strácînâ* (dar, predominant, *strákinâ* – cinci din nouă su-

⁵ Într-o parte a ariei cu dentalele palatalizate, oclusivile muiate *t'*, *d'* au evoluat, sub influență sârbă, la africcatele *č*, *đ*, modificându-și modul de articulare.

⁶ Emil Petrovici (1942) consideră că pronunțarea muiată a consoanelor dentale *t*, *d*, *n* urmate de vocalele anterioare *e* și *i* reprezintă o particularitate a graiurilor ardelenesti.

⁷ Dacă în comuna Vicovu de Jos doar dentala *t* se moaie și își modifică și modul de articulare, dentala sonoră *d* (de altfel și oclusiva nazală *n*) schimbându-și doar locul de articulare, în Mănăstirea Humorului și în Straja semnalăm africativizarea dentalelor *t*, *d* + *e*, *i* > *č*, *g* și a oclusivelor palatale *k*, *g* > *č*, *g*.

biecți, din Vicovu de Jos, preferă această formă). Aceeași situație se întâlnește și în cazul dentalei sonore, cu mențiunea că predomină fonetismul intermediar între *d'* și *g*: *gî vîtă*, *gînîci*; *blîd'/gî*, *d'/gînî*, *pi d'/gâl*, *uolîacâ d'/gî sári*, un pahár *d'/gî uulej*, *jera alb d'/gî lúmi*, animáli *d'/gî lápt'/cîi*, fábrîs *d'/gî bjéri* (SV, Mănăstirea Humorului).

Și în vorbirea subiecților înregistrați în județul Alba, în Munții Apuseni, dentala *t* se moaie, modificându-și și modul de articulare, înregistrându-se, în acest sens, atât fonetismul africativizat în stadiu final (*șcîy* – AB, Gârda de Sus, f, 76 de ani, fără școală; *v̄orbéșce* – AB, Gârda de Sus, f, 6 ani), cât și fonetismul intermediar între oclusiva dentală și africata prepalatală: *condimént/c̄e*, *coséșt/c̄i* (pentru *coséște*) – AB, Gârda de Sus, f, 41 de ani, 10 clase; *maï dipárt/c̄e*, *maï múlt/c̄e*, în zîyá dî *Pást/c̄* – AB, Gârda de Sus, f, 70 de ani, 4 clase).

3. Confuzia oclusivelor palatale *k*, *g* cu dentalele muiate *t'*, *d'*

În Crișana, în nordul și vestul Transilvaniei, în Maramureș (mai puțin în graiurile din sud-estul Ardealului), dar și în unele puncte din nord-vestul Moldovei și Bucovina se înregistrează confuzia oclusivelor palatale *k*, *g* cu dentalele muiate *t'*, *d'*⁸ (când sunt urmate de vocalele anterioare sau de diftongul *ya*): *să t'ême* „să chemă”, *uot'* „ochi”, *tag* „cheag”, *d'átă* „gheață”, *únd'îie* „unghie”, *d'ejd'etătă* – SM, Odoreu, 2), confuzie care are drept consecință apariția unor omonimii de tipul *t'amă* („cheamă”, dar și „teamă”), *und'e* („unghie”, dar și „unde”) și care are efecte și asupra labialelor palatalizate în stadiu intermediar (*copt'il* pentru „copil”, *bărb'd'îi* pentru „bărbie”).

Aceeași transformare fonetică o întâlnim și în cazul labialelor *p*, *b* (uneori și a lui *v*), care apar palatalizate în stadiile *t'*, *d'*: *t'ei* „piei”, *t'ept* „piept”, *uărd'* „orbi”, *ștird'* „știrbi”, *d'ir* „vin”⁹.

Alteori, oclusivele palatale își modifică modul de articulare, devenind africate. Vorbim de africatele secundare, rezultate ale africativizării oclusivelor palatale, care nu se identifică cu africatele primare și care, într-o arie destul de largă (trecând din Moldova spre graiurile ardelenesti de nord-est), devin fricative, prin pierderea elementului oclusiv. Fenomenul transformării oclusivelor palatale *k*, *g* în africatele prepalatale *c̄*, *ḡ*¹⁰ este întâlnit, în textele analizate, în partea de nord-vest a da-

⁸ Singura regiune care păstrează distincția între oclusivele dentalele *t*, *d* și oclusivele palatale *k*, *g* este Țara Oașului: nu se palatalizează dentalele, în schimb palatalele *k*, *g* evoluează la *t'*, *d'* (*mă tem*, dar *tem* „chem”). Tot în Țara Oașului, *t'* (< *k*) din grupul consonantic *șt'* este depalatalizat: *ștîmb* „schimb”, *ștîop* „șchiop” (TDR, p. 295).

⁹ Din cauza acestor confuzii și transformări fonetice se ajunge la neutralizarea opoziției dintre cele trei serii de consoane (*t'* rezultat din palatalizarea lui *t*, *t'* rezultat al confuziei cu *k* și *t'* stadiu al palatalizării bilabialei *p*): *t'amă* „teamă”/ *t'amă* „cheamă”, *părê'te* „perete”/ *părê'te* „pereche”; *t'ei* „tei”/ *t'ei* „chei”/ *t'ei* „piei”; vezi Frățilă 2010, p. 120; *Dialectologie română*, p. 156; Pătruț 1943.

¹⁰ G. Ivănescu (1980, p. 474–475) apreciază că prefacerea sunetelor *k*, *g*, precum și a sunetelor *t'*, *d'* în *c̄*, *ḡ* este realizată în secolul al XVI-lea în Ardeal în regiunea Bistrița-Năsăud–Alba, propunând

coromânei, în Crișana (SM), în nord-estul Ardealului (BN), dar și în Bucovina, fiind ilustrat prin: *curéc* – la nici un subiect nu apare varianta *curék*¹¹; *uñcêș*, deși se înregistrează, mai rar, și *uñkêș*; *cișcă*¹²; *strácinâ*, dar predominant *strákinâ* – cinci subiecți din nouă preferă a doua formă (SV, Vicovu de Jos); *curéc* (BN, Ilva Mare, 1, 6); *racíu* (NT, Farcașa, 4), *curéc* (SV, Straja, 1), *înčégat* (SV, Straja, 2), *camá* „chema” (SV, Straja, 5), *uréc* (SV, Straja, 7), *čag*, *cișliácu* (SV, Vicovu de Sus, 2); *curéc* (o singură dată apare *curék*), *uñcêș* (deși se înregistrează și *uñkêș*, *uñk*), (*îi*) *camá*, *cișcă* – alături de fonetismul intermediar între *k* și *č*: *k/cișcă* (SV, Mănăstirea Humorului).

4. Durificarea consoanelor dentale

În toată aria nordică a dacoromânei, consoanele dentale *s*, *z*, *ț*, *đ*, *n*, *r* au un caracter dur¹³, care determină velarizarea vocalei următoare sau dispariția lui *î*: *bisárică*, *săc*, *sămn*, *uásîli*, *sítă*, *zíc*, *trezít*; *Dumnezău*, *prînzăsc*, *záce*, *zîua*, *pățăsc*.

Exemplificăm pentru fiecare consoană câteva cazuri de durificare.

Durificarea fricativei dentale surde *s* este consemnată mai ales în jumătatea nordică a Moldovei (*Vasíli* – BT, Păltiniș, 4; *sășerát* – BT, Vorona, 4; *sărvé* – IS, Ursărești, 1; *sărvít* – IS, Vânători, 2; *săržént* – BT, Păltiniș, 1; *bisárica* – BT, Păltiniș, 1; IS, Ceplenița, 1; *sămănám* – BT, Păltiniș, 2; *grásímja* – NT, Sagna, 1; *sásitá*, *săkéstru* – VS, Mărășești, 1; *cosăștí*, *rusăști*, *sărviš*, *sîngur* – SV, Mănăstirea Humorului; *bisárică*, *cosím*, *sămánátu*, eu *sîmț*, *țesám* – SV, Vicovu de Jos), în graiurile ardelenesti (*sămánát* – AB, Vințu, 1), dar și izolat în comuna Matca, din județul Galați (*bisárica* – GL, Matca, 8, *sîngur* – GL, Matca, 2).

Și fricativa sonoră *z* determină velarizarea vocalei următoare, în special în jumătatea nordică a subdialectului moldovean, dar și în graiurile ardelenesti: *cázîli*, *zîli* (BC, Filipești, 3), *uruzîz* (BT, Păltiniș, 3), *Dumnăzău* (BT, Păltiniș, 4), *Dumnezău* (BT, Talpa, 1), *încălzăsc* (BT, Talpa, 2; GL, Matca, 3), *tîrzíu* (NT, Gâdinti, 2), *záru* (SV, Crucea, 3), *zîli* (VS, Deleni, 1), *pázăsc* (VS, Miclești, 1), *pázăștí*, *zîli*, *jítárlí*, *pătruñjál*, *bluz*, *petárz* (SV, Mănăstirea Humorului), *zăr*, *zási* (SV, Vicovu de Jos).

Durificarea africativei surde *ț* determină (în jumătatea nordică a Moldovei, dar și izolat, în Transilvania) atât velarizarea vocalei următoare, în poziție medială, cât și

ca probabilă datarea fenomenului în aceeași perioadă pentru transformarea dentalelor muiate *t'*, *d'* în africativele *č*, *đ*.

¹¹ Se înregistrează și *vărzá*, însă de fiecare dată este oferită și forma *curéc*; subiectul C, f, 43 de ani pronunță *curéc*, cu mențiunea *vărzá nu spînem*, iar sub. D, f, 14 ani, răspunde *vărzá sau curéc*, forma ultimă fiind utilizată mai des.

¹² O întâlnim atât la subiectul C, f, 43 de ani, cât și la un băiat de 14 ani (subiectul E).

¹³ Fenomenul durificării, care datează din epoca românei comune, s-a manifestat în toate graiurile dacoromâne, în diverse intensități, pierzându-se astăzi în cea mai mare parte a graiurilor din aria sudică a dacoromânei.

dispariția lui *i* final asilabic postconsonantic: *puțină*, *împărțim* (BC, Berești, 2), *fîniț*¹⁴ (BC, Vâlcele, 3), *frăț* (BT, Coțușca, 1), *călúț* (BT, Coțușca, 4), *băjéț* (BT, Lozna, 3), *uonorăț*, (BT, Lozna, 5), *grjutăț* (BT, Păltiniș, 4), *curățál* (BT, Păltiniș, 5), *țáliná* (BT, Vorona, 2), nu mă púot *înțáľiézi* (BT, Păltiniș, 1), *năcájít* (GL, Matca 2), *uoțát* (GL, Matca 5), *curățáňia* (IS, Răchiteni, 1), *parínț* (SV, Straja, 5), *zițáľu* (SV, Straja, 6), *sfintășc* (SV, Vicovu de Sus, 5), *țásá* (VS, Mărășești, 3), *lopățicá* (VS, Vutcani, 2), *cuțít*, *zițicá*, *zițál*, *ñemțáști*, *țáliná*, *țásút*, *vițáľu*, *băjéț*, *imbrăcăt*, *d'gínț* (SV, Mănăstirea Humorului); *curățím*, *impuțít*, *sfintăști*, *zițicá*, *círnát* (SV, Vicovu de Jos); *núnțile* (AB, Vințu, 2).

Cele câteva exemple de durificare a fonetismului arhaic *ǰ* le întâlnim în înregistrările din Bucovina: *Dumnađáú*, *đíc* (SV, Straja, 4, 6).

Velarizarea vocalelor anterioare după constrictiva prepalatală *j* (*năcájít* – AB, Căpâlna, 4; *năcájít* – GL, Matca 2), după nazala *n* (*năcázurí* – GL, Matca, 3), dar și după lichida vibrantă *r* (*ráși* – BT, Vorona, 3; IS, Țibana, 1; SV, Crucea, 2; VS, Vutcani, 2; *răpidi* – GL, Matca, 1; *ráľi* – GL, Matca, 6; VS, Vutcani, 2; *rídícát* – NT, Tazlău, 3; *străcurățúari* – SV, Crucea, 3; *strígătúri* (AB, Vințu, 2) se întâlnesc în jumătatea nordică a Moldovei, dar apare, sporadic, și în jumătatea sudică a provinciei.

Izolată, se produce și durificarea dentalelor *t* și *d*, mai ales în jumătatea sudică a Moldovei: *stîțzám* (GL, Matca, 6); *indămíná* (VS, Mărășești, 2), durificarea dentalei *d* fiind un fenomen general și consecvent în graiurile muntenești.

Schimbarea localizării lui *e* și *i*, se întâlnește regional (în nordul și în estul teritoriului țării) și în cazurile în care sunt precedate de labiodentale rostite dur: *îmvăléști* (GL, Matca, 1), *îmvălít* (VS, Vutcani, 1).

*

Indiferent de zonă sau de condiția socio-culturală a subiecților vorbitori, formele cu dentale diferite de cele din pronunțarea standard coexistă cu cele în care dentalele sunt nealterate, la fel ca în limba literară și în graiurile muntenești. Prin urmare, marea majoritate a formelor care diferă de cele literare sunt înregistrate în aria nordică a dacoromânei, arie care permite alterarea sunetelor dentale.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Dialectologie română = Matilda Caragiu Marioțeanu, Ștefan Giosu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Romulus Todoran, *Dialectologie română*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1977.
Frățilă 2010 = Vasile Frățilă, *Probleme de dialectologie română*, Blaj, Editura Astra, 2010.

¹⁴ În acest exemplu avem durificarea africateri dentale *ț* atât în poziție inițială, determinând velarizarea vocalei următoare, cât și în poziție finală, urmarea fiind amuțirea lui *í*.

- Guia 2014 = Sorin Guia, *Dialectologie română. Studii și corpus de texte*, Iași, Editura Vasiliana '98, 2014.
- Iancu 1975 = Victor Iancu, *Palatalizarea dentalelor în limba română*, Timișoara, Editura Facla, 1975.
- Ionescu Ruxândoiu 1977 = Liliana Ionescu Ruxândoiu, *Probleme de dialectologie română*, București, Universitatea din București, 1977 (multigrafiat).
- Ivănescu 1980 = G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, Editura Junimea, 1980.
- Pătruț 1943 = I. Pătruț, *Velarele, labialele și dentalele palatalizate*, în DR, X₂, 1943, p. 298–308.
- Pătruț 1953 = I. Pătruț, *Influențe maghiare în limba română*, în SCL, IV, 1953, nr. 2, p. 211–217.
- Petrovici 1942 = Emil Petrovici, *Simbioza româno-slavă în Transilvania*, în „Transilvania”, LXXIII, 1942, nr. 2–3, p. 149–156.
- Rosetti 1955 = Alexandru Rosetti, *Despre consoanele palatalizate și consoanele muiate*, în SCL, VI, 1955, nr. 3–4, p. 199–207.
- SCL = „Studii și cercetări lingvistice”, București, I, 1950 și urm.
- TDR = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie românească*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984.

SOME ASPECTS CONCERNING THE TREATMENT
OF THE DENTALS IN PRESENT-DAY DACO-ROMANIAN
(Abstract)

The present paper focuses on the situation of dental consonants in present-day Daco-Romanian and uses the linguistic material gathered in more than 60 points of dialectal inquiry in the last 5 years. The main findings are that, in certain regions, the place of articulation of the dentals is modified, either by palatalization or by hardening, whereas, in other areas, their mode of articulation is changed, as they become affricate consonants.

Cuvinte-cheie: fonetică, dialectologie, consoane dentale, palatalizare, dacoromâna.

Keywords: phonetics, dialectology, dental consonants, palatalization, Daco-Romanian.

*Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”
Facultatea de Litere,
Iași, Bd. Carol I, 11
soringuia01@yahoo.com*